

Adnan ATALAY

Saygun'un Eserleri (Besteleri, Kitapları, Makaleleri)

Kültür ve Turizm Bakanlığı / İzmir Merkez İlçe Belediye Başkanlığı / İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Müdürlüğü Ahmed Adnan Saygun Semineri, 7-8 Ocak 1987, İzmir

Giriş: Ülkemizde, Türk bestecilerinin eserlerine ulaşım notalarını ve özellikle seslendirme kayıtlarını bulabilmek, yabancı bestecilerin eserlerine ulaşabilmekten çok kez daha zor olmakta ve hatta ilgili yayınların azlığı ya da yetersizliği yüzünden eserlerinin yalnızca listesini bulabilmek bile bazen mümkün olamamaktadır.

Eserlerinin tam bir listesi saptanmaya çalışılan besteci Ahmed Adnan Saygun gibi çok yönlü ve verimli bir sanatçı olursa durum daha da güçleşmektedir. Çünkü yalnızca besteci olarak değil, aynı zamanda müzik kuramcısı, müzik araştırmacısı ve müzik eğitimcisi olarak da sürekli yeni eserler veren Saygun, eserlerinin listesini içeren her türlü saptamayı daha yayınlandığı yıl gerilerde bırakmakta, dolayısıyla eserlerine ilişkin en ayrıntılı saptamalar bile (Örnek: Gültekin Oransay'ın 1965 yılında yayınlanan "Batı Tekniğiyle Yazan 60 Türk Bağdar" başlıklı kitabındaki saptama) yayınlanışından kısa bir süre sonra yetersiz hale gelmektedir. Saygun'un eserlerini saptama konusunda karşılaşılan bir başka güçlük de, konuya ilişkin yayınların çoğunda yalnızca besteleri üzerinde durulup kitap ve makalelerinden yeterince söz edilmemiş oluşudur. İlgili yayınlardaki bu genel eğilim, daha çok besteleri üzerinde yoğunlaşan ilginin, kitap ve makalelerini gölgede bırakmış olduğunu düşündürmektedir. Oysa Türkiye müzik bibliyografyasının temel taşları niteliğindeki bir çok değerli kitap ve makale Saygun'un imzasını taşımaktadır.

Kendilerinin çok büyük bir alçak gönüllülikle "...ben yalnızca çalıştım, aynı şeyleri çalışan herkes yapabilirdi" diye söz ettikleri, fakat gerçekte yalnızca çalışmanın değil, aynı zamanda derin bir bilgi, olağan üstü bir yetenek ve yaratıcılığın ürünleri olan eserlerinden –ki bizler için büyük birer armağandır– gereği gibi yararlanabilmemiz her şeyden önce neler olduklarını bilmemize bağlıdır. Oysa yukarıda kısaca değindiğim nedenlerden dolayı eserlerinin yalnızca künyelerini belirtir bir saptamadan bile yoksun bulunmaktayız. Bildirimde, işte bu konuyu ele alarak, Saygun'un eserlerini "Besteleri, Kitapları ve Makaleleri" olmak üzere üç ana başlık altında saptamaya çalıştım.

Daha çok "kaynak tarama" yöntemiyle hazırladığım listeler daha çok Sayın Saygun'un kontrollerine de sunulmuş ve verdikleri bilgiler doğrultusunda yapılan düzeltme ve eklemelerden sonra bugünkü biçimlerine ulaşılmıştır.

Besteleri ve kitaplarıyla ilgili listelerde önemli bir eksiklik kalmamış olduğunu tahmin etmekle birlikte, makaleleriyle ilgili listede bazı eksikliklerin bulunabileceğini belirtmem gerekir. Çünkü Saygun'un eserlerine ilişkin saptamalarda daha çok besteleri üzerinde durulup makalelerinden söz edilmemiş oluşu bir yana, doğrudan doğruya kitap ve makalelerini konu alan yayınlarda bile önemli eksiklik ve yer yer de yanlışlar bulunmaktadır. Örneğin Veysel Arseven'in "Açıklamalı Türk Halk Müziği Kitap ve Makaleler Bibliyografyası (1969)"nda 5, "Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası"nın I., II. ve III. ciltlerinin tümünde ise toplam 18 makalesinin künyesi verilmiş bulunmaktadır. Oysa söz gelimi ben, kısa bir süre önce başladığım araştırmam sonunda daha şimdiden 44 makale saptamış bulunmaktayım. Dolayısıyla yayınlanmış tüm makaleleri saptandığı zaman, bugün ulaşılmış bulunduğum makale sayısının daha da artması olasıdır.

Ayrıca kitaplarına ilişkin listede de yalnızca yayınlanmış kitaplarına yer verdiğimi, oysa listeye aldığım oniki kitaptan başka, yaklaşık 50–60 yıl önce hazırlanmış ve bazıları yayınlanmak üzere devletçe satın alınmış (fakat ne yazık ki bugüne dek yayınlanmamış) 8 tane de kitap çevirisinin bulunduğunu belirtmeliyim. Söz konusu kitapların künyeleri ve Saygun tarafından Türkçe'ye çevrilmiş tarihleri şöyledir:

- 1) Albert Keim: Richard Wagner, Hayatı ve Eserleri (1924),
- 2) 31 ciltlik "La Grande Encyclopédie"deki müzik makalelerinin Türkçeye çevirisinden oluşan büyük sözlük çalışması (1925–1926),
- 3) Ernst Friedrich Richter: Traité de Contrepoint (1925),
- 4) Salomon Jadassohn: Traité de Harmonie (1926),
- 5) Salomon Jadassohn: Traité de Contrepoint (1926),
- 6) Charles Koechlin: Précis de Contrepoint (1931),
- 7) Reber: Traité d'Harmonie (1932),
- 8) André Gedalge: Traité de la Fugue (1940).

Saygun'un yaklaşık 50–60 yıl önce büyük emekler verip çevirerek dilimize kazandırdığı, özellikle müzik eğitimi veren kurumlarımızda yıllardır eksikliğini duyduğumuz, fakat bugüne dek yayınlanmadığı için yararlanamadığımız bu kitapların ilgili kurumlarca bastırılarak bir an önce yayınlanması, geç de olsa büyük bir kazanç olacaktır.

Bu bildiriye hazırlama fırsatı veren Sayın Tuğrul Göğüş'e, bildirimle ilgili olarak yaptığım kütüphane araştırmaları boyunca kendilerinden büyük ilgi ve yardım gördüğüm "İzmir Milli Kütüphane Müdürü" Sayın Ferruh Senan'a, Sayın Zeliha Bilge'ye ve hazırladığım listeleri kontrol ederek eksiklerimi tamamlama ve yanlışlarımı düzeltme imkanı veren Sayın Saygun'a teşekkür eder, yalnızca listesini hazırlayabilmiş olmayı bile kendim için şeref saydığım bu değerli eserleri bizlere bahsettiği için huzurlarında bir kez daha saygı ve minnetle eğilirim.

I. Besteleri:

A. Opus numarası verilmiş olanlar (Opus sıra sayısına göre):

- Op. 1 Divertimento (Büyük orkestra için, 1930)
- Op. 2 Suite (Piyano için, 1931)
- Op. 3 Ağıtlar (Tenor solo ve erkek korusu için "sözsüz", 1932)
- Op. 4 Sezişler (İki klarinet için 5 parça, 1932–1933)
- Op. 5 Manastır Türküsü (Tek sesli koro ve orkestra için, 1933)
- Op. 6 Kızılırmak Türküsü (Sopran solo ve orkestra için, 1933)
- Op. 7 Çoban Armağanı (Karma koro için 5 Halk Türküsü, 1933)
- Op. 8 Vurma Çalgılı Kuartet (Klarinet, Saksofon, Vurmalı Çalgılar ve Piyano için, 1933)
- Op. 9 Özsoy (Öteki adı Feridun. Bir perdelik konuşmalı opera, 1934)
- Op. 10 İnci'nin Kitabı (Piyano için 7 parça, 1934; orkestra düzenlemesi 1944)
- Op. 11 Taşbebek (Bir perdelik opera, 1934)
- Op. 12 Sonate (Viyolonsel ve piyano için, 1935)
- Op. 13 Sihir Raksı (Orkestra için, Taşbebek operasından çıkartılıp bağımsız bir eser olarak ilk kez 1939 yılında seslendirilmiştir)
- Op. 14 Halk Oyunları Demeti (Zeybek, Interlüd ve Horon, Orkestra için, 1937)
- Op. 15 Sonatina (Piyano için, 1938)
- Op. 16 Masal (Şan ve orkestra için –piyano düzenlemesi de vardır– lied, 1940)
- Op. 17 Bir Orman Masalı (Bir çocuk masalı üzerine 6 parçalık koreografik süit, 1939–1943)
- Op. 18 Dağlardan Ovalardan (Karma koro için 10 halk türküsü, 1939)
- Op. 19 Eski Uslupta Kantat "Karanlıktan Işığa" (Sopran, tenor, bas, koro ve orkestra için, 1941)
- Op. 20 Sonate (Piyano ve keman için, 1941)
- Op. 21 Geçen Dakikalarım (Şan ve orkestra için lied, 1941)
- Op. 22 Bir tutam Kekik (Karma koro için 10 halk türküsü; en son parçası "Katibim Türküsü üzerine Varyasyonlar", 1943)
- Op. 23 Dört Türkü (Bas ve piyano için 4 halk türküsü, üçü sonradan orkestra için yeniden düzenlenmiştir, 1945)
- Op. 24 Halay (Orkestra için, 1943)
- Op. 25 Anadolu'dan (Piyano için 3 parça, 1945)
- Op. 26 Yunus Emre (Sololar, koro ve orkestra için 3 bölümlü oratoryo, 1942)
- Op. 27 1. Yaylı Çalgılar Kuarteti (1947)
- Op. 28 Kerem (Üç perdelik opera, 1947–1952)
- Op. 29 1. Senfoni (1953)
- Op. 30 2. Senfoni (1958)
- Op. 31 Partita (Viyolonsel için, 1954)

- Op. 32 Üç Ballade (Piyano eşliğinde şan için, 1955)
- Op. 33 Demet (Keman ve piyano için Türk halk müziğinden serbestçe yararlanılarak yazılmış 4 parça, 1956)
- Op. 34 1. Piyano Konçertosu (1957–1958)
- Op. 35 2. Yaylı Çalgılar Kuarteti (1957)
- Op. 36 Partita (Solo keman için, 1961)
- Op. 37 Ölünün Kitabı (Eski Mısır yazılarından esinli 5 parça, 1960?)
- Op. 38 Aksak Tartılar Üzerine 10 Etüd (Piyano için, 3. Senfoniden önce yazılmaya başlanmış, son iki parçası 1964'de bitirilmiştir.)
- Op. 39 3. Senfoni (1960)
- Op. 40 Töresel Solfej (Modal anlayışta türlü aksak tartılar kullanılarak hazırlanmıştır, 1967)
- Op. 41 On Türkü (Şan ve piyano için, 1968. Sonradan orkestra düzenlemesi de yapılmıştır.)
- Op. 42 Trio (Obuva, klarinet ve arp için, 1966?)
- Op. 43 3. Yaylı Çalgılar Kuarteti (1966)
- Op. 44 Keman Konçertosu (1967)
- Op. 45 Aksak Tartılar Üzerine 12 Prelüd (Piyano için, 1967)
- Op. 46 Kentet (Üfleme Çalgılar için, 1968)
- Op. 47 Aksak Tartılar Üzerine Onbeş Parça (Piyano için, 1971)
- Op. 48 Dört Ezgi (Şan ve piyano için, 1977. Daha sonra orkestra düzenlemesi de yapılmıştır.)
- Op. 49 Deyiş (Dictum) (Yaylı çalgılar orkestrası için, 1970)
- Op. 50 Üç Prelüd (İki arp için, 1971)
- Op. 51 Duyuşlar (Üç kadın sesi için, 1935)
- Op. 52 Köroğlu (Üç perdelik opera, 1971–1973)
- Op. 53 4. Senfoni (1974)
- Op. 54 Ağıtlar "İkinci Defter" (Tenor solo, erkek korosu ve orkestra için, 1974)
- Op. 55 Trio (Obuva, klarinet ve piyano için, 1975)
- Op. 56 Ballade (İki piyano için, 1975)
- Op. 57 Ayin Raksı (Orkestra için, 1975)
- Op. 58 Aksak Tartılar Üzerine 10 Parça (Piyano için, 1976)
- Op. 59 Viyola Konçertosu (1977)
- Op. 60 İnsan Üzerine Deyişler "Birinci Defter" (Şan ve piyano için 5 şarkı, sonradan orkestra düzenlemesi yapılmıştır, 1977. Sözler: A. A. Saygun)
- Op. 61 İnsan Üzerine Deyişler "İkinci Defter" (Şan ve piyano için 5 şarkı, sonradan orkestra düzenlemesi de yapılmıştır, 1977. Sözler: A. A. Saygun)
- Op. 62 Concerto da Camera "Oda Konçertosu" (Yaylı çalgılar için, 1978)

- Op. 63 İnsan Üzerine Değişler "Üçüncü Defter" (Şan ve piyano için 3 şarkı, sonradan orkestra düzenlemesi de yapılmıştır, 1983. Sözler: A. A. Saygun)
- Op. 64 İnsan Üzerine Değişler "Dördüncü Defter" (Şan ve piyano için 2 şarkı, sonradan orkestra düzenlemesi de yapılmıştır, 1978. Sözler: A. A. Saygun)
- Op. 65 Gılgamesh (Üç perdelik epik dram, 1964–1970. Sözler: A. A. Saygun)
- Op. 66 İnsan Üzerine Değişler "Beşinci Defter" (Şan ve piyano için 5 şarkı, 1978. Sözler: A. A. Saygun)
- Op. 67 Atatürk'e ve Anadolu'ya Destan (Sololar, koro ve orkestra için, 1981. Sözler: A. A. Saygun)
- Op. 68 Dört Arp için 3 Türkü (1938)
- Op. 69 İnsan Üzerine Değişler "Altıncı Defter" (Şan ve piyano için 5 şarkı, 1984. Sözler: A. A. Saygun)
- Op. 70 5. Senfoni (1985)
- Op. 71 2. Piyano Konçertosu (1985)
- Op. 72 Orkestra için Çeşitlemeler (1985)
- Op. 73 Poem (Üç piyano için, 1986)
- B. Opus numarası verilmemiş olanlar (Yıldızinsel sıraya göre):
1. Orkestra için Üç Parça (ilki 1931 Mart'ında Paris'te, ikincisi 1931 Eylül'ünde İzmir'de, üçüncüsü 1933 yılında Ankara'da bestelenmiştir.)
 2. Ölüler (Büyük orkestra için 3 bölümlü süit, 1932. Üçüncü bölümde orkestraya koro da katılır. İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun "Ölüler" adlı piyesi için yazılmıştır.)
 3. İki Motet (Dört partili karma koro için 16. yy. uslubunda, 1932)
 4. Burlesque (Piyano ve orkestra için, 1933)
 5. Beş Yakarış (Dört partili koro için nota bilsin ya da bilmesin herkesin söyleyebileceği tarzda. Sözler: A. A. Saygun)
- II. Kitapları:
1. Türk Halk Musikisinde Pentatonizm (1936)
 2. Rize, Artvin ve Kars Havalisi Türkü, Saz ve Oyunları Hakkında Bazı malumat (1937)
 3. Halk Türküleri: Yedi Karadeniz Türküsü ve Bir Horon (1938)
 4. Halkevlerinde Musiki (1940)
 5. Yalan (1945)
 - 6a. Lise Müzik Kitabı, Sınıf: 1 (Halil Bedii Yönetken'le birlikte, 1951)
 - 6b. Lise Müzik Kitabı, II (Halil Bedii Yönetken'le birlikte, 1953)
 - 6c. Lise Müzik Kitabı, I–II–III (Halil Bedii Yönetken'le birlikte, 1955 İlk basımı)
 7. Karacaoğlan (Yeni Bilgiler – Bir Rivayet – Melodiler, 1952)
 8. T.D.K. Terim Anketleri, Müzik (Kitabın üzerinde yazar adı belirtilmemiş olmakla birlikte A.

A. Saygun tarafından hazırlandığı bilinmektedir. 1954)

9a. Musiki Nazariyatı, Birinci Kitap (1958)

2b. Musiki Temel Bilgisi (Musiki Nazariyatı, Kitap I) (1971)

9b. Musiki Temel Bilgisi (Musiki Nazariyatı, Kitap II) (1962)

9c. Musiki Temel Bilgisi (Musiki Nazariyatı, Kitap III) (1964)

9d. Musiki Temel Bilgisi (Musiki Nazariyatı, Kitap IV) (1966)

10a. Toplu Solfej, Kitap I (1967)

10b. Toplu Solfej, Kitap II (1968)

11. Béla Bartok's Folk Music Research in Turkey (Budapeşte, 1976)

12. Atatürk ve Musiki: O'nunla Birlikte, O'ndan Sonra (1982)

III. Makaleleri:

1934. 1. "Araştırmalar: Kompozitörün Çalışmalarına Dair" Musiki Muallim Mektebi Mecmuası

1935. 2. "Derebeyi Türküsü" Müzik Sayı: 11

1936. 3. "Türk Müziğinin İnkışaf Yolu" Ülkü Halkevleri Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 42

1939. 4. "Alacahöyük Derlemeleri Münasebetiyle" Oluş Haftalık Edebiyat ve Fikir Mecmuası, Cilt: 2, Sayı: 32

1940. 5. "Halk Musikileri" Yücel Aylık Sanat ve Fikir Mecmuası, Cilt: 11, Sayı: 62

1940. 6. "Musiki Terbiyesine Dair" Ülkü Halkevleri ve Halkodaları Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 89

1941. 7. "Musiki Davamız" Ülkü Milli Kültür Dergisi (Yeni Seri) Cilt: 1, Sayı: 2

1941. 7b. "Musiki Davamız: Sanat Adamının Yolunu Kim Çizer?" A.G.D. Cilt: 1, Sayı: 6

1942. 7c. "Musiki Davamız: Gençliğin Terbiyesinde Musiki" A.G.D. Cilt: 1, Sayı: 9

1942. 7d. "Musiki Davamız: Gençliğin Musiki Terbiyesi için Ne Yapmalıyız?" A.G.D. Cilt: 1, Sayı: 11

1942. 7e. "Musiki Davamız: Musiki Terbiyesi ve Radyo Neşriyatı" A.G.D. Cilt: 2, Sayı: 16

1942. 7f. "Musiki Davamız: Radyo'da Garp Musikisi" A.G.D. Cilt: 2, Sayı: 20

1942. 8. "Anadolu Çağırıyor" A.G.D. Cilt: 1, Sayı: 12

1942. 9. "Musiki Hayatı: Radyo Musikisi yayınları Hakkında" A.G.D. Cilt: 3, Sayı: 26

1943. 10. "Bitmez Tükenmez Anadolu" A.G.D. Cilt: 3, Sayı: 26

1943. 11. "Musiki Davamızda Folklor Çalışmalarımız" Millet İlim F.S.M. Yıl: 1, Sayı: 12

1943. 12. "Bir Folklor Enstitüsü Hakkında" Ülkü (Yeni Seri) Cilt: 4, Sayı: 41

1947. 13. "Türk Halk Musikisinde Pentatonizm" Musiki Ansiklopedisi Sayı: 1

1948. 14. "Halkevlerinin Musiki Çalışmaları" Ülkü (3. Seri) Cilt: 2, Sayı: 15

1949. 15. "Musikimiz Nereye Gidiyor: Hamle, Hayatın da Zaruretidir, Sanatın da" Şadırvan Cilt: 1, Sayı: 1

1949. 16. "Musikimizde Olup Bitenler: Bir Varmış Bir Yokmuş" A.G.M. Cilt: 1, Sayı: 5

1949. 17. "Yolumuzu Aydınlatacak Işık Nerede?" A.G.M. Cilt: 1, Sayı: 8

1949. 18. "Ağıtlar ve Sembol – Ölüyü Yaşatan Sanat" A.G.M. Cilt: 1, Sayı: 9
1949. 19. "Düşüp Kalkmalar Geçer, Yol Değişmez" A.G.M. Cilt: 1, Sayı: 9
1949. 20. "Sanatın Ana Kaynağı" A.G.M. Cilt: 1, Sayı: 15
1949. 21. "Halk Müziğinin Derlenmesi" Müzik Görüşleri Sayı: 1
1950. 22. "Anadolu Halk Oyunları ve Ayini Karakterleri" A.G.D. Sayı: 4
1950. 23. "Halk Türkülerinin Notaya Alınması" A.G.D. Sayı: 8
1962. 24. "Can Kardeşim Mahmut İçin" Türk Folklor Araştırmaları, Cilt: 7, Sayı: 152
1965. 25. "Musiki Davamız" Opus Aylık Müzik Dergisi Yıl: 2, Sayı: 28
1965. 26. "Anadolu Oyunları ve İnanç Özellikleri Üstüne" Yakutiye, Sayı: 6
1971. 27. "Yunus Emre" İst. T. T. Bankası K. Yayınları, 1971
1971. 28. "İnsan ve Yunus Emre" Uluslararası Yunus Emre Semineri, 6–8 Eylül 1971
1973. 29. "Benim Anlayışıma Göre Köroğlu" İst. Fest. 2 Haziran/15 Temmuz 1973
1973. 30. "Aşk Gelicek Cümle Eksikler Biter" A.G.D. Sayı: 154
1973. 31. "Atatürk ve Cumhuriyet Devrinde Türk Operası'nda İlk Kimıldanış" Kültür ve S. Yıl: 1, Sayı: 2
1974. 32. "Halk Musikimizin Derlenmesi ve Notaya Geçirilmesi" Folklor Doğru Sayı: 34
1974. 33. "Kişisellikten Yöreselliğe" Köken Sayı: 2
1974. 34. "Aydın Gün ile Ortak Çalışmalarım" Orkestra Aylık Müzik Dergisi, Yıl: 12, Sayı: 114
1975. 35. "Ortadoğu Töresel Musikisinde Musiki Anlatımının Temel İlkeleri" Folklor Doğru, Sayı: 38
1975. 36. "Anadolu Dansları ve Bunların Ayinsel Niteliği Üstüne" A.G.D. Sayı: 39
1975. 37. "Musiki ve Toplumsal Hayat" A.G.D. Sayı: 40
1976. 38. "Ezginin Doğuşu" A.G.D. Sayı: 44
1985. 39. "Atatürk'ün Sanat ve Müzik Anlayışı ve Günümüzdeki Tefsiri" Orkestra A. M. Dergisi, Sayı: 143
1985. 40. "Gelenek, Milliyet ve Musiki" A.G.D. Yıl: 14, Sayı: 145
1985. 41. "Kardeşim Cemal" A.G.D. Yıl: 15, Sayı: 146
1986. 42. "Tetrakordal Yapı ve Mese'nin İşlevi" A.G.D. Yıl: 16, Sayı: 151
1986. 43. "Atatürk, Milli Kültür ve Musiki" A.G.D. Yıl: 17, Sayı: 158
1986. 44. "Türk Halk Musikisinde Pentatonizm Broşürü Üzerine" A.G.D. Yıl: 17. Sayı: 160

Kültür ve Turizm Bakanlığı / İzmir Merkez İlçe Belediye Başkanlığı / İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Müdürlüğü Ahmed Adnan Saygun Semineri, 7-8 Ocak 1987, İzmir.